

Nr 27

Utlåtande i anledning av väckta motioner om sådana riktlinjer för finans- och kreditpolitiken att småföretagsamhetens intressen tillgodoses.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 304 i första kammaren av herrar *Torsten Andersson* och *Franzén* samt nr 375 i andra kammaren av herr *Elmwall m. fl.*, har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om undersökning av hur finans- och kreditpolitiken under senare tid inverkat på driften inom småföretagsamheten samt på grundval härav om utredning om sådana riktlinjer för den framtida finans- och kreditpolitiken i olika konjunkturlägen, att småföretagsamhetens intressen kan tillgodoses på tillfredsställande sätt.

I motiveringen för detta yrkande anför motionärerna bl.a. följande.

En undersökning av hur finans- och kreditpolitiken under senare tid inverkat på driften inom småföretagsamheten skulle ge det bästa underlaget för en saklig bedömning av småföretagsamhetens villkor. En sådan undersökning synes oss värdefull, oberoende av hur man ur konjunkturpolitisk synpunkt vill bedöma olika finans- och penningpolitiska åtgärder. Den undersökning vi förordar bör ligga till grund för en utredning om sådana riktlinjer för den framtida ekonomiska politiken i olika konjunkturlägen, att småföretagsamhetens intresse kan tillgodoses på tillfredsställande sätt. När denna fråga var föremål för behandling av 1958 års B-riksdag i anledning av motionerna I:B 147 och II:B 185, förordade de småföretagareorganisationer, som yttrat sig över motionerna, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt Sveriges industriförening, att en sådan utredning skulle verkställas.

Vid behandlingen av de ovannämnda motionerna hänvisade bankoutskottet till att vissa undersökningar rörande den ekonomiska politikens inverkan på småföretagsamheten för kortare tidsavsnitt företagits av bl.a. Bankföreningen och konjunkturinstitutet. Någon klar bild av förhållandena kan dock icke sägas ha framkommit genom nämnda undersökningar. Vidare måste framhållas, att undersökningarna icke avsett utvecklingen under de senaste åren, som varit besvärligast för den mindre företagsamheten.

I frågan om en prövning angående den framtida utformningen av den ekonomiska politiken hänvisade bankoutskottet till att flera pågående utredningar har att överväga problem som anknyter till dessa frågeställningar. Det är i och för sig naturligtvis tänkbart, att 1955 års stabiliseringsutredning eller 1957 års kreditmarknadsutredning skulle kunna anförtros att göra en speciell undersökning och prövning rörande den ekonomiska politiken ur småföretagsamhetens synpunkt. I så fall torde särskilda tilläggsdirektiv erfordras. Vi håller det dock för sannolikt, att ifrågakarande undersökning och utredning ur småföretagsamhetens synpunkt

effektivast och snabbast kan verkställas genom en särskild utredning, varvid bör tillses, att småföretagsamhetens egna organisationer blir representerade på tillbörligt sätt.

Över motionerna har utskottet inhämtat yttranden från *fullmäktige i riksbanken* och *Svenska bankföreningen*.

Fullmäktige i riksbanken, som avstyrker motionerna, anför följande.

Med anledning av skrivelsen får fullmäktige erinra om att nämnda motioner till sin innebörd i allt väsentligt överensstämmer med de under 1958 års B-riksdag väckta motionerna I:B 147 och II:B 185, likalydande, varöver fullmäktige yttrade sig i skrivelse till bankoutskottet den 19 september 1958. I yttrandet hänvisade fullmäktiges majoritet till vissa undersökningar, som företagits av Svenska bankföreningen och konjunkturinstitutet och av vilka det framgick att de smärre företagen ingalunda missgynnats i kredithänseende. Senare undersökningar av affärsbankernas kreditfördelning har gett samma resultat. I yttrandet framhölls även att frågan om kreditstödet åt hantverk och småindustri var föremål för utredning. Enligt vad nu kunnat inhämtas torde ett betänkande i frågan publiceras inom de närmaste månaderna.

I anledning av uttalanden som förekommer i de nu aktuella motionerna vill fullmäktige ytterligare framhålla, att de svårigheter som kan råda för småföretagandet numera närmast torde få ses i samband med den allmänna konjunkturvattning som inträtt och med de verkningar som denna måste ha haft även på småföretagandet. Att svårigheterna skulle bero på att krediter alltfjämt icke skulle kunna erhållas ter sig däremot föga troligt med hänsyn till att bankernas kreditgivning undergått en mycket stark ökning under det senaste året och att allt talar för att småföretagandet fått sin del av denna ökning.

Svenska bankföreningen är liksom i yttrande till bankoutskottet vid 1958 års B-riksdag av den åsikten att den av motionärerna berörda frågan faller inom ramen för det uppdrag som redan lämnats stabiliseringsutredningen.

Bankföreningen upplyser vidare, att föreningen nyligen låtit verkställa en utredning angående fördelningen av affärsbankernas kreditgivning mellan större och mindre företag under åren 1956—1958. Till mindre företag hänfördes därvid företag med högst 50 anställda. Utredningen visar att inom industrisektorn småföretagens andel ökat från 32 procent 1956 till 34 procent 1957 och 37 procent 1958. För gruppen »Byggnads- och anläggningsverksamhet» var motsvarande siffror 21 procent 1956, 18 procent 1957 och 22 procent 1958. Dessutom framgår av utredningen bl.a., att sammanlagda beloppet av krediter till mindre industriföretag mellan 1956 och 1958 steg från 727 till 848 miljoner kronor medan krediterna till industrin i övrigt samtidigt sjönk från 1 600 till 1 462 miljoner kronor. Motionärernas uttalande att kreditfördelningen med hänsyn till behovet under den senaste tiden utvecklats till nackdel för småföretagsamheten torde därför knappast äga giltighet vad angår bankkrediter.

Utskottet framhöll i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr B 10 till förra årets B-riksdag — i anledning av då väckta motioner med samma syfte som de nu förevarande — att ett rikhaltigt utredningsmaterial för bedömning av de i motionerna aktualiserade spörsmålen redan förelåg. Sedan dess har ytterligare statistiska bearbetningar rörande bl. a. kreditförhållandena företagits. Det ingår såsom utskottet tidigare påpekat i första hand i stabiliseringsutredningens uppdrag att draga de slutsatser beträffande valet av medel i den ekonomiska politiken vartill detta material kan föranleda. Utskottet är alltjämt av denna uppfattning och kan således icke förorda att riksdagen tar något initiativ i denna fråga. Utskottet hemställer, att motionerna I:304 och II:375 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 april 1959

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Fahlander, Mogård, Schmidt, Larsson, Nils Theodor*, Domö och Strandler;

från andra kammaren: herrar Larsson i Julita, Regnéll*, Löfgren, Persson i Appuna, Agerberg*, fru Renström-Ingenäs, herrar Johnsson i Skoglösa och Ekström i Iggesund.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Larsson, Nils Theodor*, och *Johnsson* i Skoglösa, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha nedanstående lydelse:

»I de föreliggande motionerna har behandlats vissa problem som uppkommit för småföretagsamheten till följd av kredit- och räntepolitiken samt finanspolitiken; det har vidare föreslagits att en särskild utredning skulle tillsättas rörande den ekonomiska politiken ur småföretagsamhetens synpunkt. I utredningen skulle bl.a. småföretagsamhetens egna organisationer vara representerade. Småföretagsamhetens företrädare har redan tidigare ställt sig positiva till en sådan utredning.

Utskottet är medvetet om att åtskilligt material till belysning av de frågor som motionärerna berört redan framlagts och står till förfogande. Med den vikt utskottet tillmäter den fortsatta utvecklingen av de mindre och

medelstora företagen i landet anser utskottet — i likhet med motionärerna — att utredningsarbetet bör fullföljas genom en särskild kommitté, vilken samtidigt bör ha till uppgift att på grundval av det sammanställda materialet draga slutsatser beträffande valet av ekonomiskt-politiska medel. Utskottet anser denna utredningsuppgift så brådskande att den bör anförtros åt en särskild fristående kommitté och icke åt någon redan fungerande som har även andra uppdrag.

Angelägenheten av att den här förordade utredningen kommer till stånd understrykes därav, att genom hittills företagna undersökningar ingalunda klarlagts vilka verkningar det höjda ränteläget fått för småföretagen eller vilka svårigheter som uppkommit därigenom att hypoteksbanken icke fått emittera obligationslån i en utsträckning som svarat mot efterfrågan på krediter. Utskottet vill tillägga att det rådande konjunkturläget särskilt påkallar att de i motionerna behandlade frågorna skyndsamt ägnas skärpt uppmärksamhet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen — med bifall till motionerna I:304 och II:375 — i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om undersökning av hur finans- och kreditpolitiken under senare tid inverkat på driften inom småföretagsamheten samt på grundval härav om utredning om sådana riktlinjer för den framtida finans- och kreditpolitiken i olika konjunkturlägen, att småföretagsamhetens intressen kan tillgodoses på tillfredsställande sätt.»